

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio VI. De habitus intensione & extensione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

tur, absque eo quod multa indigeat motivorum inquisitione resistit; Pone alium non ita assuetum coelibatui, pulsetur repente, & cadet, aut turbabitur, & multa indigeat motivorum inquisitione ne cadat, quod non aliunde provenit, nisi quia cum habitu parum conatus requiritur, cum quo parvo conatu non starectus perfectio, quæ modo cernitur, & ita illi responderet vel utrique ut adæquato principio, quorum neutrum sufficeret. Quam doctrinam videtur mihi colligere ex Suariorum, & Fonseca, Suarez sic habet; unde quando potentia operatur cum habitu, licet ipsa alioqui habeat sufficientem virtutem totalem ad efficiendum talem actum, tamen tunc non virtutem illa adæquate ut sic dicam, quia non sola ipsa totaliter insit in actu, sed coadiuvante habitu, Fonseca autem sic ait ex quo sequitur habitum ea ratione iuvare potentiam, quia supplet eius conatum, cum illa ex habitu operatur, quod idem experientia constat, manifeste enim experimur nos, cum habitum comparavimus, minus conari ad actus producendos, quam ante habitum acquisitum. Quare cum omnis conatus sit effectivus, perspicuum est omnem habitum de quo est questio esse effectivum, hæc ille: ex quibus sumi efficax ratio pro superioribus conclusionibus potest, nam conatus potentia cum habitu est minor, quam ante illum, & actus quoad substantiam est idem, ergo id quod eius conatum supplet debet esse effectivum; patet consequentia, quia nihil supplere concursum alterius, nisi concurrere potest.

Dices habitum sine efficientia conferri ad facilitatem posse; ergo ea non est ipsi tribuenda; probatur antecedens, nam volens dare eleemosinam ob motivum misericordiae, si accedat aliud motivum iustitiae facilius, & hilarius confert, & tamen motiva non influunt: ergo iam absque efficientia facile reddi potest potentia.

Respondeo voluntatem moveri ab obiecto finaliter, & non efficienter, & ita non esse mirum si multiplicatis motivis facilius operetur; habitus autem dari ad supplendum conatum, & sic debet efficienter concurrere.

Dices cum una causa adæquata nequit alia concurrere: ergo cum potentia, quæ est causa adæquata actuum non potest concurrere habitus.

Respondeo primo cum una causa adæquata, & adæquate concurrente non posse aliam concurrere. Deinde dico cum causa adæquata posse concurrere aliam ad melius esse, non autem ex necessitate.

Ultimo dices, habitus producit ab actu: ergo non est productivus actus. In causis enim non statim reciproca productio. Respondeo negando consequentiam, & est exemplum in specie impressa, quæ ab actu intellectus producit, & alium similem producere potest, actus enim quo naturam universalem cognoscimus secundum communem opinionem speciem sui relinquit ad actus similes; & ut demus, non esse quid simile dico quemadmodum speciale est aliquibus potentibus vsu sibi facilitatem conciscere; ita specialem esse modum illum habere productionis, & sic ex alijs non bene arguitur.

QUESTIO VI.

De habitus intensione, & extensione, &c.

PRIMA conclusio: habitus potentia cognoscitiva sunt capaces intensiois: hæc conclusio est contra Patrem Salas, cum tueretur Divus Thomas 1. 2. q. 52. art. 2. in corpore; & ex nostris Suarez, sect. 10. in principio, Valquez disp. 80. cap. 1. probatur primo, nam fides est habitus potentia cognoscitiva; & tamen augeri potest secundum illud Lucæ 17. adauge nobis fidem, & illud Ecclesiæ da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum, quas auctoritates, & alias adducit ipse Salas ad probandum habitus esse intensibiles.

Secundo actus potentiarum cognoscitivarum sunt capaces intensiois; ergo & habitus ad ipsos inclinantes: probatur antecedens in actibus visionis, nam si continue ad obiectum aliquod visibile accedamus melius, & melius illud videmus. Nec potest dici ibi innumeras poni visiones, nos enim experimus visionem nostram perfici, & non deperdi tot actus, qui eo ipso quod tot sint non possunt non notabiliter cognosci. Item actus illi versantur circa idem obiectum sub eadem ratione motiva, & illud absolute dicitur melius, & melius videri; si hoc non est intensio non assequor quid illa esse possit.

Tertio visionem beatificam habent Sanctiores, intensiores alij alijs, & in quolibet potest divinitus magis ac magis intendi. Nec dici potest aliam esse perfectiorem alia, non tamen intensiorem, quia obiectum omnes sub eadem ratione formali vident, & si intellectus sint eiusdem essentie, non est unde sumi distinctio possit.

Quarto sequeretur actus, & habitus voluntatis non esse capaces intensiois; patet sequela, quia voluntas intellectum sequitur, & circa ea tantum versatur, quæ ipse proponit, & secundum diversitatem cognitionum affectus variantur. Tunc sic cognitio repræsentat melius, & melius per actus essentialiter distinctos, in quibus novo modo apparet obiectum; ergo voluntas melius, & melius in obiectum tendens eam subit varietatem.

Dices eadem cognitione existente posse voluntatem melius, & melius amare, quia est libera nec determinatur à cognitione.

Sed contra, quia illud melius, & melius est per distinctos actus, & non per unius intensiois; ergo falsa est solutio; probatur antecedens, quia actus remissus non conformatur obiecto secundum omnem modum quo repræsentatur, intensus autem illi magis conformatur; sed hoc est sufficiens ad variandos actus; ergo variantur; probatur minor, nam actus intellectus per hoc solum variantur, licet enim obiectum, & ratio movendi sint eadem, nihilominus distincti dicuntur, quia unus perfectius, alius non ita.

Obijcies primo, nequit aliquid melius cognosci nisi ratio aliqua de novo appareat in obiecto; ergo iam non est intensio, sed extensio ut videtur constare; probatur antecedens exemplo visionis, cum enim ad obiectum visibile accedimus distinctius res apparent, & parvum distantius videmus, quæ antea non apparebat.

Respondeo distinguendo antecedens, nisi ratio aliqua

aliqua appareat de novo quoadmodum aliquem melioris expressiōis concedo, quoad aliquid, quod antea non cognosceretur vel modo non ita claro nego: in acervi tritici constabit exemplo, qui cum minus cernitur totum videtur, & quilibet eius pars, totum enim non est aliud à partibus, & ita si totum videtur necessarium est partes videri: sed ita videbantur ut distinctio partium non ita apparet, ut illam possemus discernere, & sic tantum apparet sub novo modo pertinente ad eandem rationem movendi, & ideo ad intensiōem, quia non quilibet modus in obiecto extensiōem facit, & sic nec in actu in ipsum tendente, ut faceret nova pars addita per quam proprie extenditur.

9 Secundo, si vnus actus intellectus esset melior, & melior per intensiōem, sequeretur etiam esse clariorem, & certiorē, quod non videtur dicendum, nam claritas seu euidētia tantum provenit ex eo, quod intellectus nequeat actum suspendere circa obiectum sic propositum; certitudo autem est adhesio, quæ negationem dicit ortam ex efficacia rationum, in negatione autem non est magis, & minus. Hæc P. Salas nimie voluntarie, in claritate enim est magis, & minus, ut vidimus in argumento antecedenti, & in ipsa naturali claritate. Stella enim, ut ait Paulus, differt ab stella in claritate, certitudo etiam magis, & minus habet, nec consistit in negatione, licet illam importet: sed in adhesionē animi, seu propensione ad obiectum immobiliter, non sunt tamen duæ intensiōes in actu ratione claritatis, & certitudinis: sed vna, quia rationes illæ sunt actui essentielles, & ita non habent aliam ab ipso graduationem.

10 Secunda conclusio: habitus per actus remissiores non augentur, ita Divus Thomas, *quæst. 52. circa articulum tertium*, quem omnes sui sequuntur, & ex nostris Suarez *sect. 10. num. 10.* Hurtado §. 3. & alij quam plures à Salas adducti. Probatur, nam ista intensio, vel fieret ab actu dispositivē, vel efficiēter, neutro autem pacto fieri potest; ergo. Probo maiorem quoad primam partem, nam dispositio debet esse proportionata ei ad quod disponit; hic autem hoc non contingit, nam dispositio est imperfecta, & actus perfectior. Item dispositio hæc est ad agendum perfecte: ergo est perfecta; probo consequentiam, nam imperfectum imperfecte disponit, imperfecte autem dispositum imperfecte tantum operari potest, alioquin involvetur in terminis repugnantia, quod scilicet dispositio sit imperfecta, & quod id quod disponitur sit perfecte dispositum, quod stare nequit; nam qualis est forma talis est effectus formalis, sicut: ergo esset implicatorium quod albedo esset imperfecta, & quod perfecte disponderet, sic, & quod facilitas sit imperfecta, & quod potentia respectu illius sit perfecte facilis.

11 Quoad secundam vero partem sic ostenditur. Nam habitus relinquitur ab actu, ut virtus eius: ergo nequit virtus esse in ratione virtutis perfectior illo; patet consequentia, quia nihil potest communicare alicui perfectiorem rationem agendi quam ipsum habeat in serie actionum illius ordinis in qua sunt ambo, v. g. calor imperfectus nequit communicare alteri à se producto maiorem virtutem agendi quam in se habeat, sic enim in virtute producta esset maior perfectio in ratione virtutis, quam in principio virtutis tamen. P. Alph. de Penafiel Theol. Schol. Tom. I.

lis. Nec mihi obiecias agentia ratione densitatis intensius operari, id enim est iam reiectum.

12 Dices habitum esse imperfectiorem actu, & ita à gradibus inferioribus huius posse gradus illius perfectiores produci, ut imperfecta lux, perfectum calorem producit.

13 Sed contra; nam habitus in gradibus actibus correspondet, ut dixi: ergo quidquid sit de illis in nostro casu non habet locum, nam actu intenso non producit habitus tantæ intensiōis ut est clara experientia quam fatetur P. Salas, vno enim actu valde intenso non acquirimus omnimodam facilitatem ad actus sequentes, ut in Religiosis patet, quia ad relinquendum mundum actibus valde intensis vtuntur, non solum supernaturalibus: sed etiam naturalibus, & tamen in propositis, & votis exequendis maximam in plurimum difficultatem patiuntur, & sic in alijs; si ergo actus intensus ita perfectus non producit gradus æquales in habitu, quomodo poterit actus remissus gradus perfectiores producere; stet ergo illos inter se proportionari, nec inferiores, eo quod sint ordinis superioris posse gradus habituum producere.

14 Deinde sequeretur actu quantumvis remisso acquiri habitum perfectissimum, quod est contra manifestas experientias, ex eo enim quod aliquis actum virtutis aliquando frigide exercuerit, aut repide non remanet virtuosus, & similiter in actu vitij, ex eo enim quod quis verbum aliquod effutiverit, non meretur nomen loquacis; probo autem sequelam, nam quilibet gradus actus dicitur habitus perfectior, & est actus: ergo producere poterit omnes habitus gradus qui sunt imperfectiores, cum præterea nihil obstat ex parte subiecti, quod est ex se ad omnes gradus sufficienter esse dispositum, præsertim cum ab auctoribus oppositis gradus similes ponantur, nec vnus dicatur dispositio ad alium.

15 Dicitur non produci secundum omnem perfectionem habitum primo actu remisso; quia requiritur eius replicatio, talis enim naturæ actus sunt, ut sola replicatione possint habitum augere; sed hæc explicatio meram continet verborum replicationem, huic enim actui repetitio præcessisse alium, nihil tribuit præter virtutem ab alio relictam, ut ipse melius fieret; sed hæc virtus nequit esse maior in ratione agendi, quam virtus ipsius actus; ergo etiam si infinitus repetatur actus, non poterit habitus perfectio crescere. Præterea agens ratione dispositionis nequit operari supra suam virtutem; ergo quod secundus actus perfectius dispositum inveniat potentiam quam primus, non poterit esse ratio ut ille supra suam virtutem operetur; esset autem supra virtutem, nam actus non semper habitum perfectum producit, quamvis ipse sit perfectissimus: quomodo ergo cum imperfectus sit poterit habitum producere perfectiorem.

16 At P. Salas potentiam perfectius operari cum habitu quam sine illo, & ita habitu remisso posse producere actum perfectiorem, qui consequenter habitum augebit. Sed hanc doctrinam supralate impugnativimus *q. 3. sect. 2. conclus. 4.*

17 Nec virget, quod de luce afferri solet producente calorem se intensiorem, nam id est dubium alioquin aliqui lucis gradus calorem producerent intensum, quod esse falsum constat, cum neque calorem aliquem plures gradus lucis producant, ut patet in luce lunæ, ac stellarum, per quam

Q o o o

quam nullus producit calor, requiritur ergo magna intensio lucis, ut similem possit intensiorem caloris producere. Deinde dico in habitu, & actu rationem esse dissimilem; nam habitus est quasi impulsus ab actu relictus ad similem actum; unde debet illi in gradibus proportionari, pro modo enim operandi facilitas in nobis relinquatur.

18 Si virgeas nos experiri repetitione actuum augeri in nobis facilitatem, licet illi sint intentionis perparae. Nego experientiam, quae non est nisi somnium, cum potius experiamur remissos homines vix aliquando ad gradum aliquem virtutis emergere; virtus enim dicitur à visse violentia, quam sibi quisque inferat necesse est ad perfectionem eius ascensurus; nec video quod obijci ulterius possit.

19 Tertia conclusio: per actus aequales non augeri habitus; probatur primo, nam simile ut tale applicatum ad agendum passo eiusdem rationis, eundem habere effectum tantum potest, ac aliud, sic se habent plures actus in nostro casu; ergo eundem habere effectum tantum possunt; sed prior producit habitum intensum ut duo; ergo posterior non est ulterius activus.

20 Dices secundum actum invenire subiectum melius dispositum, invenit enim illud affectum habitus, ratione cuius est propensum ad unam partem, & ita in ordine ad illam propensionem amplius perficitur.

21 Sed contra, nam potentia nude sumpta ante omnem habitus perfectionem est sufficientissime disposita ad omnem perfectionem habitus, & tamen non producit tota perfectio actui correspondens: ergo id non ex dispositione, sed ex inefficacia agentis provenit; probo maiorem, destruendo rationem inaequalis dispositionis, quam adducit P. Suarez num. 13, ait enim ipsam indifferentiam potentiae, & obiecta satis resistere ut non possit primus actus statim à principio efficere secundum omnem suam latitudinem, sicut lapis est capax impetus ut feratur sursum, tamen, quia per inclinationem ad centrum resistit, ideo agens non imprimit impetum quantum potest. Sed contra, quia habitus sunt iuxta conditionem ipsius naturae secundum se sumptae; ergo natura, vel potentia per indifferentiam non resistit; patet antecedens, nam habitus comparantur actibus, qui sunt potentiae maxime conaturales, & iuxta conditionem ipsius; ergo, & ipsi actuum effectus conaturales sunt; conaturali enim causa est conaturalis effectus, nec video quomodo possit hoc negari; consequentia autem praecipua videtur evidens, nam si ipsi naturae indifferenti conaturalis est habitus, iam ratione indifferentiae resistere nequit, si enim resisteret habitus non esset conformis naturae.

22 Id autem quod additur inclinationem quam habet potentia ad alios actus, & obiecta esse sufficientem rationem resistentiae stare nequit, nam vel potentia est cum omnimoda indifferentia, ita ut nullum habeat habitum, & sic non habet maiorem inclinationem ad unum actum, & obiectum, quam ad aliud, vel est cum habitu contrario, quem aliquantulum refringit actus primus, & ita secundus invenit melius dispositam potentiam, quia plus habet dispositionis conformis, & minus de opposita. Tunc arguo;

eandem dispositionem habet primus in eo casu ac secundus: ergo hic non poterit perfectius operari; probatur antecedens, nam habitus essentialiter componitur ex gradibus qui naturalem habent subordinationem, & ita unus est prius natura alio; producat ergo actus perfectionem, quam opposita sententia adstruit, tunc est sufficiens dispositio ad ulteriorem perfectionem, quae secundo actui tribuitur; ergo sicut secundus illam producere potest, sic, & primus, patet consequentia, quia primus est eiusdem perfectionis ac secundus, & habet dispositionem sufficientem à se productam; ergo poterit efficere quod secundo tribuitur. Quod declaro, nam si ubi primo ponitur perfectio illa habitus poneretur secundus actus, tunc absque dubio intenderet illum, quia praecedat prius natura dispositio subiecti, parum enim refert, quod prius tempore aut natura sit; ergo primus illam producere poterit, cum prius natura subiectum disponat per gradus dictos.

Nec valet id quod de gravitate, & impetu affertur, nam impetus est contra naturam, & ita non est mirum, quod eius impressio per gravitatem retardetur, ut retardatur calidum dum agit circa frigidum, quia unum est conaturale, aliud violentum, & contra naturam, in nostro autem casu habitus sunt conaturales potentiae, & ipsa ut illos recipiat per se est sufficienter disposita, sicque ratione aliquorum graduum nequit crescere perfectio in modo agendi, nisi aliunde conetur potentia supra id ad quod ratione habitus propendet, & hoc tandem fatetur P. Suarez in fine illius numeri 13. de habitibus scientiae, nec video quae sit maior ratio in hijs, quam in alijs.

Obijces primo luminosum spatio alicui applicatum non producere tantam luminis perfectionem, ac aliud lumen productum inveniens: ergo similiter erit in actu inveniente in potentia aliquam per habitum prius productum inclinationem. Respondeo superveniens luminosum simul cum priore producere maiorem luminis perfectionem, quia pluralitas agentium simul concurrentium iuvat ut alibi diximus, & ita asserimus modo, si duo actus simul darentur perfectionem maiorem habitus producturos, quam unus produceret, qui non est casus nostrae difficultatis.

Secundo ex dispositionibus crescit ratio agendi, ut multoties est dictum: ergo secundus actus ratione dispositionis, habitus scilicet, quem invenit poterit agere perfectius. Respondeo antecedens esse verum, cum agens, & passum requirunt dispositiones, quod hic non contingit, ut enim supra probavimus sola potentiae indifferentia est ratio sufficiens, & dispositio ad habitus productionem.

SECTIO I.

In qua de extensione habitus agitur.

Extendi aliquid dicitur etiam novam accipit partem diverso respondentem spatio, ut cum homo per nutritionem accrescit, partibus molis comparatis, hinc sumpta analogia dicitur extendi habitum non quidem cum in ordine ad idem obiectum melius, ac melius attingendum perficitur: sed cum ad diversa terminatur obiecta, ut

Quæst. VI. De habitus intensiōe, &c. 659

cum temperatus in ordine ad cibos acquirit facilitatem in ordine ad abstinendum à potibus, & cum definire sciens ad demonstrandum Logicæ beneficio gradum facit.

27 De hac extensione habituum latissime agitur à nobis in metaphysica disp. 1. qn. ultima. *Vtrum metaphysica sit una simplex qualitas vel composita*, videantur ibi dicta, nihilominus aliqua alia addemus hic, quæ ibi deficiunt.

28 Quarta conclusio extensio non fit per solâ additionem modi, sic P. Suarez, Molina, Fonseca, Toletus, Hurtado, & alij: probatur primo ratione; nam istud quod additur faciliem reddit potentiam in ordine ad actum, ad quem antea prompta, & facilis non erat: ergo modus habitus esse nequit, sed necessario est habitus; antecedens est clarissimum, qui enim per habitum Logicæ erat facilis ad definiendum non propterea existeret facilis ad demonstrandum, ubi vero demonstrationes cepit exercere promptiorem se, & expeditiorem invenit; datur ergo per hos actus facilitas, vel si facilitas non datur dicendum est antea fuisse totaliter faciliem, quod est absurdissimum, & contra claram lucem experientie, quis enim actibus tantum definiendis facilitatem omnimodam ad demonstrandum est adeptus: vel per cognitionem exercitum elementorum, proflus expeditus ad cognitionem celorum evasit, aut Primi Motoris, quæ omnia ad vnam scientiam naturalem spectant. Et similiter in habitibus appetitus à cibo se temperans non ideo erga vinum est temperatus, cum videamus plures vinosos homines in maxima obfomnorum abstinentia, & alios circa nummos nihil perpetrantes iniustum, qui tamen alienis vxoribus per summam inhiant iniustitiam.

29 Probo autem consequentiam principalis discursus, nam modus non reddit faciliem potentiam, si ergo faciliem illam invenimus extensione habitus illa facilitas modus non est; patet antecedens; nam si facilitas esse modus potest: ergo habitus tantum erit modus, constat illatio; ex facilitate enim habitum colligimus, ad facilitatem potentie modus sufficit; ergo non est vnde illum non esse modum colligamus.

30 Dices habitus non esse modos, bene tamen id quod exercitio eorum acquiritur, quia habitus est principium potentie quod nequit modo convenire.

31 Sed contra, ideo habitus modus non est, quia potentiam complet in ordine ad operationem facile exercendam: sed in ordine ad secundum actum non est potentia completa in ratione operativæ facilius; ergo aliquid addi debet quod sit res, & non modus; probo minorem, id complet in ratione facilitandi, quod est facilitas, modus additus non est facilitas; ergo non complet in ratione facilitandi; maior est clara, nam quod non est facilitas nequit formaliter reddere faciliem potentiam; cum denominatio facilis à facilitate sumi debeat, ut albi ab albedine, minorem autem ostendo, nam facilitas est habitus, quod additur non est habitus secundum adversarios; ergo nequit esse facilitas. Præterea ideo habitus dicitur non esse modus, quia complet principium in ratione operandi: sed ut compleatur sufficit modus; ergo ut compleatur non est necessarium poni habitum; patet minor, quia ad secundum actum non requiritur minor facilitas, quam ad primum vel quam ad eos, qui circa diversum ob-

R. P. Ideph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

iectum materiale versantur, ad illum completur per modum; ergo, & ad istos, & sic habitus tantum erit modus.

Deinde ad actum alterius obiecti perinde se 32 habet potentia, ac si non haberet facilitatem ad obiectum aliud; ergo sicut ad vnum datur res, & non modus, sic & ad alium, probatur antecedens in exemplo temperantia circa cibum, & vinum: sicut ergo temperantia à cibo cepit, sic etiam potuit incipere à potu; si à potu inciperet produceretur habitus, & non modus: ergo tunc et si non incipiat habitus producit; patet consequentia, quia esse actum primum vel secundum non variat modum essentialis productionis.

Dices ex eo quod sit secundus invenire subie- 33 ctum præoccupatum eo effectu, quem ipse erat producturus, & ita non invenire quod efficiat.

Sed contra, quia inclinatio, & propensio ad 34 potum non est inclinatio ad cibum; neque è contra inclinatio ad temperantiam cibi, non est inclinatio ad temperantiam potus: ergo quod efficit vnam inclinationem non impeditur ex eo, quod alia sit in subiecto; patet antecedens, nam si inclinatio ad cibum, est inclinatio ad vinum, qui illum nunquam est odoratus, imo qui fastidit, dicitur absolute vinolus, & qui est iniustus in materia pecunie, etiam si neque de proximi vxore cogitaverit dicitur adulter ore pleno, hoc est manifeste absurdum: ergo & id ex quo sequitur; probo maiorem; nam ille habet totam substantiam vitij, & non deficit illi nisi aliquis modus, qui non tollit absolutam denominationem; ex eo enim quod quantitas non habeat unionem ad subiectum, ut in Eucharistia, non definit esse absolute quantitas, quia unionis defectus est tantum defectus modi; minor autem patet, nam appellare ebriosum, & adulterum cum, qui nulum actum ebrietatis, aut adulterij exercuit contra omnem est rationem, actibus enim denominationes comparantur.

Secundo argumentor specialiter contra P. Vas- 35 quez dicentem intensiōem fieri per additionem novæ entitatis gradualis. Tunc sic: magis necessaria est additio entitatis ad extensionem, quam ad intensiōem: ergo vel utraque, vel nulla dicenda est fieri per entitativam additionem; probo antecedens, nam per intensiōem habitus versatur circa idem obiectum, & sub eadem ratione movendi, & tantum habet melius, & melius illud attingere: in extensione autem est diversum obiectum, ut in vino, & cibo, in demonstratione, & definitione, in nummis, & in aliena vxore; & præterea in diversis obiectis est diversa difficultas vincenda, qualis non est in vno melius, & melius attingendo; vnde cum circa obiectum aliquod facile, & perfecte operemur, circa aliud eandem virtutem concernens difficulter afficimur, quantam enim ciborum parvissimi difficultatem patiuntur in temperando à vino, & alij è contra, quibus fastidio est vinum, quam laborant in temperando à cibis delicatioribus pulchris aspectu, & ad vescendum suavis.

Dicitur rationem esse diversam, nam materia- 36 lia obiecta quasi per accidens se habent ad rationem formalem virtutis, quæ eadem est essentialiter in omnibus non sic in intensiōe, quia perfectio obiecti formaliter sumpti melius, & melius attingitur: sed contra, & quia doctrina est generalis contra omnes.

Tertio sic argumentor, ratio formalis in diver- 37

Oooo 2 lis

sis obiectis non est eadem essentialiter; ergo pro diversis obiectis diversi habitus acquiruntur; probatur antecedens, ex his quæ diximus disputatione de potentiis, probantes ab eadem diversos actus oriri, quia in diversis obiectis diversa est essentialiter ratio movendi, idem autem in præfenti contingit: probatur antecedens, quia ab eadem potentia diversi actus oriuntur, quia in diversis obiectis diversa est essentialiter ratio movendi, idem autem in præfenti contingit saltem partialiter, & ulterius in diversis obiectis diversa est essentialiter veritas, & bonitas: ergo distinctæ sunt essentialiter rationes movendi; patet antecedens, nam illæ sunt passionis rerum, & sicut res distinctæ sunt, sic & earum passionis. Præterea in diversis obiectis est diversa difficultas; ergo quia diversa ratio movendi, si enim esset eadem pariter moveret. Tandem habitus versatur circa rationem formalem ut coniungitur diversis materiis, sed ut sic est diversa ratio: ergo ex illa non poterit unitas habitus resultare; maior est clara nam temperantia non versatur in abstracto circa delectabilitatem, sed circa delectabilia, in quibus includitur, sicut enim voluptuosi habitus circa delectabilia versantur, ita temperantia ut eos moderetur; minor autem clara est, nam delectabilitas quæ est in vino, non est in cibo, sed à primo distincta.

38 Quinta conclusio: per primum actum habitus comparatur; sic Salas, Suarez, Vasquez, Azor. lib. 3. cap. 21. quest. 2. & 3. probatur; nam implicat per plures actus acquiri, quin per singulos aliquid acquiratur: sed illud est habitus: ergo per quemlibet actum producit habitus. Probo maiorem, nam secundus actus habitum producit; vel ergo solus ille, & sic iam unico habitus producit; sed primus, & secundus sunt eiusdem rationis per vos: ergo sicut per secundum producit habitus, etiam primus illum producere potuit.

39 Dices primum actum habuisse se ad instar dispositionis, qua potentia manet expeditio ad secundum, & sic per secundum actum posse produci habitum, & non per primum.

40 Mera sunt verba, & responsio est similis illi, quæ de sigillatione materiæ adhibetur per dispositiones præcedentes, neque existentes vilo modo in instanti generationis. Impugnatio est facilis, nam quod non est, nihil est: quod autem est nihil, nihil etiam iuvare potest, nisi quatenus est negatio alicuius, quod obstat potest, & in præfenti non habet locum, quia potentia nullum habet impedimentum ut supponimus, & constat ex ijs, quæ supra diximus.

41 Præterea virgeo; nam potentia per primum actum dicitur manere disposita, & expeditior ad secundum; ergo in secundo cliciendo est facilis, ratione talis expeditionis, sed nihil potest esse facile, nisi ratione facilitatis: ergo talis expeditio, & dispositio per quam redditur potentia facilis est facilitas: sed facilitas est habitus; ergo ante actum secundum habet iam habitum ex vi actus primi: maior est adversariorum, & minor claræ habitum enim non aliunde colligimus, quam ex promptitudine, & facilitate in operando; si ergo nos faciles experimur habitum habere, est clarum, vel corrui habitum ponendorum fundamentum.

42 Dices habitum importare rationem immobiliter inhaerentem, quam non videmus convenire tali

dispositioni, & expeditioni, & ideo illam esse ab habitu distinctam.

Sed contra primo, nam rogo cur dari non possit habitus facile mobilis, esse enim facile mobilem faciet quidem distinctionem specificam, sed non ideo à ratione habitus illum excludet, sed potius faciet habitum specie distinctum, ut in pluribus alijs contingit: secundo esse facile mobilem non facit distinctionem omnimodam ut patet in calore, qui in aqua est facile, & difficile in igne mobilis; & in luce, quæ in aëre est facile corruptibilis, non ita in sole, videmus autem tractantes de visu, lucem aëris, & solis esse eiusdem speciei.

Tertio omnis forma, secundum gradus inferioris res habet posse facile à subiecto removeri, gradus enim inferiores eo ipso, quod tales sint minus contrariis resistunt; ergo in habitu idem contingere potest.

Deinde virgeo, nam illæ qualitates vel sunt eiusdem speciei, vel diversæ: si eiusdem, iam una perficitur per aliam, & sic una non abibit alia veniente; si diversæ, conferent potentia perfectiones diversi ordinis, & sic simul esse poterunt. Quod si dicatur; iam illa, quæ dicitur dispositio non amovetur facile, & quidem diversitas in ijs, quæ sunt ad aliud ex modo tendendi in illud est retinenda; non apparet autem adæquata distinctio inter duas illas qualitates in modo tendendi, nam utraque est in ordine ad idem obiectum, & facilem potentiam reddit in ordine ad actum eiusdem speciei; non est ergo unde distinctio adæquata sumatur. Neque illud, quod de facilitate, & mobilitate dicitur, obstat; nam motus velox, & tardus eiusdem sunt speciei, & tamen velox parum durat, & multum lentus. Inadæquatam autem distinctionem dari non repugnat, quia gradus inferiores à superioribus inadæquata specifica ratione distinguuntur.

Obijcies primo Aristotelem 1. Ethic. cap. 7. & 2. 46 cap. 1. ubi ait, una hirundo non facit ver; Respondeo intelligi de actu valde remisso, per quem diximus habitum non generari; secundo intelligi de fortitudine, & temperantia, quoad statum perfectum in quo tantum nomen virtutis meretur, ut pueros non vocamus homines, licet eiusdem sint naturæ cum viris, & similiter respondeo ad sancti Thomæ auctoritatem 2. 2. q. 24. art. 6. ad 2. ubi ait in generatione virtutis acquiritur, non quemlibet actum complere generationem virtutis, quod intelligendum est de statu, & ad exemplum quod adducit de guttis paulatim excavantibus lapidem, dico singulas aliquid efficere, quo alia fortius operantur; est autem pro nobis Aristoteles, cap. de qualitate, dicens dispositiones diuturnitate fieri habitum.

Secundo, primus actus potest invenire in subiecto contrarium habitum, ergo saltem tunc non producit habitum, iam enim darentur simul duo habitus contrarii. Respondeo dato antecedenti, negando consequentiam; & ad id quod additur futura duo contraria simul, nego id ita contingere, nam qualitates non pugnant secundum omnes gradus, & ita duo gradus virtutis possunt esse cum sex vitij. Adde inter habitus non esse exactam contrarietatem, quia eorum actus non versantur circa idem obiectum sub eadem ratione, ut de assensu, & dissensu diximus, & si circa diversa versantur, illa non habent exactam contrarietatem ut bonum, & malum, neque enim bonitas

Quæst. VI. De habitus intentione, &c. 661

est qualitas, neque malitia aliquid positivum.

Sexta conclusio: per primum actum non acquiritur tota habitus substantia, seu entitas. Hoc probatur primo, quia intensio non per maiorem radiationem, sed per graduum fit additionem, & ita perfectio vñ acquisita non dicit tantum modus, sed etiam veram habitus entitatem: secundo, quia si acquiritur tota habitus substantia; ergo acquiritur tota facilitas, seu substantia, & entitas facilitatis: hoc autem dici nequit, nam sequuntur contradicentia, quod scilicet potentia per primum actum habeat, & non habeat totam facilitatem, habet quidem, quia habet totam substantiam habitus, qui nihil aliud est quam facilitas, non habet quia potentia donec plures actus exerceat facilitatem in operando non experitur; ergo illam non habet.

Septima conclusio: non solum in actibus evidentibus intellectus, sed etiam in obscuris, & in actibus appetitus acquiri vñio actu habitus potest, qui habeat statum habitus immobilitatem scilicet.

Probatum primo de actibus intellectus, nam evidentia omnino convincit intellectum, illumque ad assentiendum, vel dissentiendum prorsus necessitat, ut visibile debite approximatum vñum necessitat ad visionis productionem. Item posita evidentia tollitur omnis difficultas intellectui in assentiendo, vel dissentiendo; ergo quantum est de se habitus immobiliter adheret, in quo dicitur ratio eius consistere, quidquid Vasquez, & Azor reclamant, quorum levia sunt fundamenta.

Secundum de actibus obscuris mihi est clarum experientia manifesta, invento enim vñio medio ad probandam aliquam opinionem, ita illi adheremus, ut difficile ab ea possumus divelli. Item actus repetiti habitum ad statum perfectum deducunt, quia gradus addunt intensivæ perfectionis; ergo si illa perfectio possit ab vñio produci actu, non est cur dicamus per illam habere non posse statum perfectionis; patet autem habere posse, quia quo perfectior est causa perfectius operatur; ergo actus intensus perfectius operabitur: sed vñicus actus habere potest magnam intensiorem; ergo magnam etiam poterit habitus communicare, licet inæqualem.

Ad hoc dici potest primo potentiam non posse sine habitu operari perfecte. Sed hoc reiecitur supra, nec est semper in eadem inhaerendum salubra: secundo habitum natura sua habere, ut per replicationem actuum generetur, & ita vñicum, quantumvis perfectum non posse habitum generare. Sed hoc est falsum ex argumento facto, nam ad operandum perfecte non requiritur habitus, & ille potest esse perfectissimus, operaturque iuxta propriam perfectionem; cur ergo non habitum in statu profecto producat. Adde id quod superius diximus actum non operari perfectius ratione dispositionum, quia potentia ratione solius indifferentiæ est sufficienter disposita.

Tertium de habitibus appetitus etiam est clarum ob rationem factam, & ob experientiam, quam vulgaris paræmia comprobatur, plus scilicet valere vñum actum intensum, quam mille remissos; & exemplo figentis clavum, ad quam fixiorem tantum confert ictus validus, quam multorum ictuum repetitio.

SECTIO II.

De efficientia actus in habitum.

Octava conclusio: actus est causa efficiens habitus: sic Salas, Suarez, Vasquez, Molina, & alij, ad hoc probandum multi multa satis inefficacia coarctant; ego autem hac tantum ductor ratione, quia certum est habitus per actus comparati, & illis positus tantum poni: ergo Actus in habitus habent aliquam causalitatem, non formalem, quia actus non sunt in habitu, neque materialem, quia illos non recipiunt, nec tantum finalem, quia habitus producuntur ex naturali confectione necessaria, & non per aliquam metaphoricam motionem, licet enim aliquis actum efficiens nihil de habitu cogitet illum produceret: sed non relinquitur alia causalitas nisi effectiva; ergo actus effective causant, & producunt habitus.

Dicitur nullam propriam causalitatem exercere actum circa habitum, sed tantum quasi materialem, quia disponit.

Sed contra, quia recedente actu conservatur habitus; ergo non est tantum dispositio; patet consequentia, quia cum aliqua dispositio requiritur ad alicuius productionem etiam ad conservationem requiritur, vel si illa desinit aliquid quod eius defectum suppleat datur, aut relinquitur; hic autem nihil tale contingit; nam actus non requiritur ad habitus conservationem ut constat, neque quidquam relinquitur præter potentiam, quæ nequit dici dispositio, ut constat, subiectum enim nunquam subit rationem dispositionis, cum illa sic ut forma convenienter se habeat in ordine ad subiectum: ergo dicendum est actus plus quam dispositive concurrere; maior est clara manifestis exemplis; nam calor requiritur ad introductionem formæ ignis, & consequenter ad illius conservationem, qui si diminuat incipit esse ignis in via corruptionis, ut anima introducat requiritur determinata quantitas, quæ si desit abibit anima, & nihil certius, quam sine dispositionibus formas conservari non posse.

Nona conclusio: actus non est ipsum fieri habitus, sed à qualitate quam essentialiter includit actus: producitur habitus per distinctam actionem. Hoc videtur evidens, nam actio, quæ terminatur ad actum, habet pro termino qualitatem vitalem, nec aliud habere potest, cum in ordine ad illam specificationem, & individuationem habeat, nec vnica queat ita diversos habere terminos: ipsa autem qualitas cum actio non sit, si est ratio producendi aliam, debet habere influendi rationem, & ita actionem diversam, præsertim cum actio in actu vitali inclusa vitalis sit ex modo progrediendi, & ex termino; habitus autem productio secundum probabilem opinionem minime sit vitalis, cum nec habitus ipse vitalis sit, ut alibi diximus, nec sit vnde rationem vitæ in productione venari possimus.

Decima conclusio: solus actus ut principalis causa ad habitum producendum concurrat, sic Suarez, & Vasquez, fundamentum huius assertionis est, quia actus est simpliciter perfectior habitu cum sit completa, & vitalis entitas, de quo inferius ex professo; si autem dicatur actus habitum imperfectior concurrere partialiter ad modum

□□□□ 3 speciei

speciei determinando potentiam sed pro certissimo habendum est, actum esse habitu perfectiorem, quia in actu invenitur congeries perfectionum, quæ non invenitur in habitu; ergo ille absolute erit perfectior; probatur antecedens enumerando prius habitus perfectiones, ille enim habet diurnitatem, rationem principij, virtutem ad plures actus, & denominare absolute hominem vitiosum, aut virtuosum, istæ autem perfectiones non præponderant perfectionibus actus, habet enim primo ut dixi nobilissimam rationem vitæ, quæ caret habitus habet esse principium effectivum illius, esse id quo meremur, aut demeremur, quod non convenit habitui. Item esse finem totalem habitus, cum habitus non sit finis actus, sed ex consequenti id habet; unde habitus nequit definiti nisi per ordinem ad actum cum actus minime per ordinem ad habitum definitur. Præterea actus est perfectio ipsius actum consequens, & quidem ab ipso relinquatur, quasi impulsus, aut pondus, virtutisque ad similem actum inclinans, quæ rationes dicunt imperfectionem.

59 Nec perfectiones actus dictas una æquat maior diurnitas; nam intellectio ipsa parum durat, & nihilominus est perfectior albedine, aut nigredine multum durantibus, homo etiam est ferro perfectior, à quo tamen vincitur duratione.

60 Neque id quod additur de universalitate obstat, ex eo enim quod ad plures actus extendatur aliquid non sequitur esse absolute perfectius, aliquin causæ universales, ut sol, & astra essent homine perfectiores; imo ignis eodem, ille enim potest innumeros ignes successive producere, imo simul plures in subiectis pluribus simul applicatis, hic valde paucos habere filios. Quod tandem dicitur de absoluta denominatione. Dico habitum denominare virtuosum, & studiosum, quatenus pluribus actibus est comparatus habitus, si enim quaeratur, quare aliquis studiosus sit; ore pleno solemus respondere, quia plures virtutis actus exercere solet; unde etiam si per actus nihil produceretur ex solo exercitio virtutum hominem virtuosum vocarem; ergo actus est habitus perfectior; ergo si est causa erit causa æquiva- ca illius, ac proinde erit causa principalis omnium habituum.

61 Obijcies nobis 1. Aristotelem 9. metaphysica, cap. 5. ubi ait per actiones immanentes nihil fieri. Respondeo, nihil fieri à dextra, vel non fieri earum obiecta; cum vero 7. physicorum, cap. 3. docet ad habitum non dari per se motum, intelligitur de mutatione physica, seu sensibili, seu de mutatione, quæ primario tendit ad habitum, habitus enim quasi de consequenti producit ad positionem actus, cuius præcipua tendentia est in obiectum.

SECTIO III.

In qua variæ dubitationes circa corruptionem, & diminutionem habitus resolvuntur.

62 Prima sit an defectu subiecti aliqui habitus corrumpantur. Respondeo affirmative de his, qui in corpore resident; nam vi caloris naturalis humidum depascentis defluunt partes corporis: ergo & habitus in illis existentes. Dicunt aliqui

produci habitus similes in parte adveniente. Sed à quo? certe habitus nati sunt tantum produci actibus, nec causa datur creata supplens eorum defectum. Dicere autem illos produci à Deo esse probabile, si pars defluens, & succedens essent eiusdem perfectionis, & ideo illis essent debita eadem qualitates: sed id asserere est voluntarium, in statu enim decrementi partes productæ sunt imperfectiores utpote in via corruptionis. Dico ergo in parte adveniente non produci habitum nisi solo usu, nam cum partes defluentes sint in minima quantitate parum habitus deperit, & ita remanet secundum totam fere suam perfectionem, acquisita autem particula nova, facile in ipsa usu habitus instauratur, & ita non sentimus habituum defectum. Aliquando autem tantus potest esse partium defluxus, ut habitus penitus extinguantur, quod videmus in aliquibus infirmitatibus evenire, raro tamen, nam cerebrum cum sit valde frigidum magis resistit actioni caloris naturalis.

Secunda an habitus solo otio minuantur, Res. 63pondeo negative cum nostris, Suariorum sect. 12. m. 4. Salas disp. 6. sect. 3. Valent. disp. 6. quest. 5. Azor. lib. 3. cap. 23. Vasq. disp. 8. cap. 2. Hurtado sect. 5. §. 39. & aliis apud ipsum præsertim sancto Thoma.

Ratio est quia habitus ex se est qualitas permanens: ergo sola non operatione minime est corruptibilis; patet consequentia in aliis qualitatibus permanentibus, nec dicitur talis esse natura ut si non operetur deficiat, hoc enim gratis dicitur, habitus enim perseverat post actum, & ita manifestum est ab illo non pendere; cum ergo non pendeat necessario ab actu à quo est productus, multo minus ab actu, qui est eius effectus dependebit.

Dices sonum, impulsus, & flammam petere exiguum durationem: ergo & habitus illam potest petere. Frivola consequentia; ex illa enim sequitur, habitum, si operetur siue non operetur, parum esse durabile. Deinde in illis est diversa ratio, nam sonus dependet à motu quo deficiente statim, aut paulo post deficit. Impulsus est contra naturam, & ita à gravitate tandem superatur. Flamma dependet maxime à dispositionibus, quæ in illa sunt habiles, & aëre fortius ventilante deprimitur. Quod hic adducit P. Vasquez de specie sensibili conservata in absentia obiecti à nobis est supra reiectum.

Tertia an habitus corrumpantur defectu causa conservantis: Affirmant aliqui dicentes cum habitus cessat ab operationibus unius habitus attendere ad operationes aliorum, cumque limitata sit virtutis, non posse habitum illum cessantem conservare. Sed hunc dicendi modum imtem conservare. Sed hunc dicendi modum improbant P. Suarez num. 10. P. Vasquez num. 14. & Salas num. 13. quia anima circa habitus tantum se habet materialiter, & ita illos non conservat, quod sic probatur, si anima effectivè habitus conservaret, cum illi tot sint, non posset sine magno conatu huiusmodi incumbere conservationi. Ideo enim videmus, cum aliquot actus circa diversa elicit obiecta defatigari, & virtutem eius quodammodo exhaustiri, nec posse unius rei efficacitate tota vacare: ergo si habitibus intensissimis simul producendis attendit, conabitur taliter, ut conatus ipsam ab aliis distrahat operationibus, cuius oppositum manifeste cernimus, ex eo enim quod anima habitus habeat intensissimos

Quæst. VII. De subiecto habitus, &c. 663

simos non distrahitur ab operationibus, nec conatum eius aliquem experimur.

Sed hæc ratio est inefficax, nam anima conservat potentias, quæ secundum Doctores ad ductos ab ipsa distinguuntur. Item supra diximus intellectum agentem secundum adversarios species conservare; quæ sunt innumeræ, & tamen non experimur aliquem conatum circa dicta, nec illi actus animam ab alijs distrahant operationibus.

Ratio videtur esse, quia anima non defatigatur in ijs, quæ pertinent ad complendum ipsam in ratione principij, quia omnes illæ perfectiones vitali modo non sunt productæ, & ita minus habent de motu à se, seu de conatu; cumque anima se habeat respectu illorum ut natura, sicut se habet obiectum, quod quidem non defatigatur in omittendis speciebus, sic neque illa, & ita ad plura conservanda poterit attendere, ne recurratur ad causas universales.

Quarta an habitus corrumpantur defectu dispositionis subiecti. Breviter determino, habitus qui sunt in anima nunquam destrui in dispositione subiecti, eo scilicet quod in corpore aliquid contingat varians temperamentum. Probat, quia nullus ex solo defectu corporis scientiam, aut virtutes amittit; Quod valde efficax confirmat experientia, si enim quis gravi infirmitate, imo & infania vsum habituum amisit, cum post modum salutem recuperat et si eandem experitur facilitatem circa virtutem, & scientiam: ex quo elicitur, etsi aliqui habitus quoad vsum à corpore dependant, non tamen quoad entitatem, & ratio est, quia sunt spirituales, & ex se permanentes, sequunturque naturam animæ ipsius, videantur citati Auctores.

Quinta an habitus per actus corrumpantur. Respondeo corrumpi mediate, quatenus actus habitum producit, quicquid alij dicant contentes habitum ab actu immediate corrumpi, qui non audiendi, quia actus, & habitus non contrariantur, sunt enim in diverso genere, & magis differt actus ab actu, quam ab habitu, videatur Suarez à n. 17.

Sexta an quilibet actus habitum diminuat. Respondeo negative, nam actus ita remissus esse potest, ut nullum relinquat habitum, quod supra adverti.

aliquando facillime amamus, aut fugimus, seu odio habemus, quia operamur ex habitu, quod non contingeret si sola cognitio impelleret, quæ tunc videtur obdormiscere.

Secunda conclusio: appetitus sensitivus est capax habitus, sic P. Suarez, Vazquez, Fonseca, Salas, Lescius in brevi explicatione virtutum opere de iustitia supposita.

Est sententia expressa Divi Thomæ 1. 2. q. 66. 3. art. 1. ubi ait in appetitu esse virtutes: sed virtutes sunt habitus; ergo secundum Divum Thomam in appetitu dantur habitus.

Ratio est experientia, nam replicatione actuum appetitus fit promptior ad aliqua sensibilia: nec dici potest id à sola cognitione provenire, nam hac ratione etiam à voluntate habitus essent tollendi; Nec verum est quod alij dicunt id provenire ex impedimento, aut recta dispositione organi, ratione quorum actus variantur. Nam virgebo similiter in voluntate, quæ pro varia dispositione corporis dici potest iam prompte iam ægre operari, corpus enim quod corrumpitur aggravat animam. Item appetitus rationi subijcitur, & maxime est homini conveniens, ut simul in idem utraque propendeat facultas; ut ergo rationi obediat promptius, debent aliquæ in ipso poni inclinationes.

Difficile autem est, quod P. Salas docet appetitum videlicet esse facultatem indifferentem, ita ut pro varietate circumstantiarum, vel imperij voluntatis possit circa idem obiectum, & eodem modo representatum varios, & contrarios actus habere.

Difficile inquam est, & mihi videtur impossibile; nam perfecta indifferentia, & libertas nequit stare in facultate organica, alioquin ex libertate non bene rationem spiritus in anima probaremus. Et quidem ex defluxu rationis nequit phantasia dissentius competere; ergo minus libertas convenire poterit appetitui, alioquin actibus solius appetitus possemus peccare, quod implicat, cum enim appetitus non dirigatur immediate ratione, sed sensu; inde est quod contra rationem distantem quid sit bonum, quid sit malum formaliter non operetur, ideo illa ratio non habet vim ad probandum appetitum esse capacem habituum.

Sicut autem mens voluntatem dirigens habet habitus, sic, & phantasia habebit illos, cum dirigat appetitum eorum capacem.

Tertia conclusio: in membris corporis dantur habitus ad motus artificiales prompte exercendos, quia certum est muscus in manu, & qui saltat in pedibus habere facilitatem ad pulsandum instrumentum, & ad artificiose saltandum: sed facilitas est habitus; ergo dantur habitus in membris corporis, nec enim credibile est facilitatem illam esse tantum ab speciebus mentis, quæ usu perficiuntur ut vult Hurtado, nam species non habent immediatum influxum in opus externum, illæ enim non operantur nisi media cognitione, non influere cognitionem in externa opera est doctrina constans ipsius Hurtado. Nec dici potest tantum id contingere ob impedimentum aliquod usu ablatum, ut dici solet de virga viscosum amittente humorem; nam multi gracilibus digitis præditi huiusmodi carent promptitudine, & alij illam cum grossitie illorum assequuntur. Item usu experimur membra aliqua ita assuesieri his motibus, ut cum minimo conatu, &

nobis

QVÆSTIO VII.

De subiecto habitus.

SECTIO I.

In qua de habitu voluntatis, & appetitus sensitivi, &c. agitur.

PRIMA conclusio: de voluntate pro certo habetur habere habitus præcipue ex dictis supra, ubi probantes dantur habitus distinctos à potentijs id maxime ostendimus in voluntate, & quidem cum illa libera sit ad ipsam flectendam multum conferunt. Hæc compuloria, nec dici potest cognitionem sufficere, nam parum attendentes